

GUDSBEGREPPET I ISLAM

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Den första delen av den muslimska trosbekännelsen (Shahada) är grunden för begreppet Gud inom islam. Muslimen vittnar att: "Det finns ingen gud utom Gud". eller "ingen gudomlighet utom den (enda) gudomligheten". Den uppenbarade islamska skriften, Koranen, är som en omfattande kommentar till detta enkla påstående, som hämtar alla dess implikationer för människoliv och tanke.

Denna uppfattning om gudomen är strikt monoteistisk och unitarisk. Gud ensam har absolut existens, är helt självständig och helt självförsörjande. Vad som än existerar eller någonsin kan existera gör det av Hans vilja. Han har ingen "partner" varken i att skapa universum eller i att upprätthålla det i existens. Han är inte bara "Första orsaken" utan i slutändan också den enda orsaken, och Han är sig själv utan orsak. Koranen säger oss: "Säg: Han är Allah. Ett, den fullständigt självförsörjande: Han föder inte, och han är inte född, och det finns inget som liknar Honom". Den säger oss också att: "När Han vill att något ska vara. Han säger bara till den – Var!; och det är det".

En ytterligare implikation av den första delen av *Shahada* är att det inte kan finnas någon makt, kraft eller handlingskraft i himlen eller på jorden som är oberoende av Gud. Allt som existerar – och allt som händer – är under Hans kontroll; det finns inget som kan konkurrera med Honom eller undkomma Hans grepp, inget som inte vittnar om Hans skapande kraft och majestät. "De sju himlarna och jorden och allt som är där, prisas Honom", säger Koranen.

"Och det finns inte en tegel som inte hyllar Hans pris, även om ni inte förstår deras lov."

I islamisk syn är det omöjligt för människans sinne att bilda en adekvat föreställning om Gud så som Han är i sitt eviga och absoluta väsen. Varelsen kan inte förstå Skaparen. Enligt Koranen: "Ingen (mänsklig) syn omfattar Honom, men Han omfattar (all) syn".

Men islam kräver inte blind tro. Koranen berättar mycket om det gudomliga och beskriver Gud med flera termer – kallade "De vackraste namnen" – som hjälper oss att förstå Honom. Koranen säger oss: "Allah, det finns ingen gud utom Han, den levande, (den evigt självförsörjande. Sömnen tar inte över Honom, inte heller sömnen. Till Honom tillhör allt som finns i himlen och allt som är på jorden. Vem finns det som (kan) förbön hos Honom om inte med Hans tillåtelse? Han vet vad som finns framför dem och vad som finns bakom dem, och de förstår inget av Hans kunskap förutom det Han vill. Hans tron sträcker sig över himlen och jorden, och Han tröttnar inte på att bevara dem; och Han är den Högste, den Enorme".

Han är *Al-Abad*. "Den Utvalde", absolut enhet. Detta står i skarp kontrast till den kristna föreställningen om Treenigheten. Den Ene kan inte delas, och den kan inte heller förminskas eller "humaniseras" genom inkarnation i någon skapad form.

Gud blir inte sin egen skapelse, utan faktiskt är Han "blir" ingenting: för att Han är Guden.

Koranen beskriver honom också som *Al-Ala*. "den Högste", totalt transcendent i relation till sina egna skapelser och därmed oändligt bortom allt vi kan försöka associera med Honom.

Han är *Al-Aziz*. "den Allsmäktige", och *Al-Jabbar*", för det finns ingen och inget som kan motstå Hans makt, som styr och reglerar all existens enligt en förutbestämd åtgärd. Det följer att det inte finns någon jordisk makt som inte härstammar från Honom, ingen styrka eller någon dygd som inte lånats ut till oss av Honom: och ingen kan hjälpa oss utom genom Hans vilja, och ingen kan skada oss om Han inte tillåter det (i så fall är denna skada en prövning att vara tålmodig).

Han kallas *Al-Haqq*, "Sanningen" (eller "Verkligheten"), och att förneka Honom är att vara långt ifrån sanningen på alla erfarenhetsnivåer. Det arabiska ordet *Al-kafirun*, och detta ord antyder en avsiktlig handling av "täckning", med andra ord de som förnekar Honom vars namn är "Sanningen" har "täckt" sin egen förståelse med ett ogenomskinligt täcke för att inte se det som i slutändan är självklart. Genom detta har de stängt ute ljuset, för ett annat av Hans namn är *Al-Nur*. "Ljus". Det är dessa som Koranen beskriver som de "blinda", för "Allah är himlens och jordens ljus". I islam härstammar allt från den gudomliga naturen och därför från de "namn" genom vilka Gud har gjort sig känd, och om Han inte vore "Ljus" skulle det inte kunna finnas något ljus någonstans, oavsett om intellektuell eller fysisk.

Inget undgår Hans kunskap, inte ens våra mest hemliga tankar, för Han är *Al-Alim*. "den Allvetande" som vet allt i himlen och på jorden, och *Al-Khabir*. "den Allmedvetne" för vilken inget är dolt. Han är *Al-Shahid*, "vittnet" och därmed sådan. Han beskrivs också som *Al-Basir*. "Sierskan", och *al-Sami'*. "Höraren". "Vem är ägaren av hörsel och syn." frågar Koranen. och den svarar: "Allah!" Vi ser bara det som är framför våra ögon, med deras mycket begränsade räckvidd, men ingen gräns är satt för Hans syn; Vi hör bara ljud som är antingen väldigt höga eller väldigt nära oss, men Han hör allt. "Och med Honom är nycklarna till den Osynlige", säger Koranen. "Ingen utom Han känner dem. och Han vet vad som finns i land och hav. Inte ett blad faller men Han vet det, inte heller ett korn mitt i jordens mörker . . .".

Han är *Al-Awwal*. "den Förste" framför vilken det inte finns något, och *Al-Akhir*. "den Sista", efter vilken det inte finns något; utan Han är inte bara i början och vid tidens slut, för Han är också *Al-Zahir*, "den Utåtgående", närvarande bakom alla de skiftande scener vi uppfattar i världen omkring oss, och *Al-Batin*, "den Inåtvände", för det är Hans kraft som rör och motiverar allt som existerar.

Han är inte bara *Al-Khaliq*, "skaparen", som ger varje enskild sak existensens ljus genom sin befallning "Var!", utan Han är också *Al-Musawwir* som "formar" den i enlighet med den natur Han önskar att den ska ha, för allt i världen har sitt syfte och formas efter tjäna det syftet.

När varelser har skapats och formats i enlighet med det gudomliga syftet, överges de inte och lämnas att klara sig själva.

Två mycket särskilda "namn" står i själva centrum för den islamiska Gudsuppfattningen. Dessa är *Al-Rahman* och *Al-Rahim*. Båda härstammar från det arabiska ordet för "barmhärtighet", *Rahma*, som är nära besläktat med ordet för "livmoder" och därför bär med sig antydningar av kreativitet och fruktsamhet. I ett av de inspirerade ordspråken där Gud talade till mänskligheten genom profeten Muhammed – frid och välsignelser vare med honom – (frid vare med honom) får vi veta att Hans "Barmhärtighet" går före Hans "Vrede".

Det finns olika åsikter om den exakta skillnaden mellan namnen *Al-Rahman* och *Al-Rahim* (som placeras i början av alla utom ett av Koranens kapitel). Den förstnämnda översätts vanligtvis som "den Barmhärtige" och den sistnämnda som "den barmhärtige". Det sägs att *Al-Rahman* beskriver Gud som Han är i sin eviga natur och att allt skapas genom överflödet av denna medfödda "Barmhärtighet", medan den senare *Al-Rahim* syftar på de välsignelser Han utgjuter över sina skapelser.

Oavsett hur vi översätter dessa ord är det väsentliga begreppet inget ifrågasatt. Gud är oändligt barmhärtig, först i att ge oss liv och medel att njuta av livet, sedan i att ta hand om oss och tillfredsställa våra legitima behov. Det här konceptet förstärks av andra gudomliga namn som finns i Koranen. Gud beskrivs som *Al-Karim*, "den generöse",

och som *Al-Wadud*, "den Kärleksfulle"; Han är också *al-Razzaq*, "Försörjaren" som ger oss näring både andligt och fysiskt.

Trots denna utströmning av barmhärtighet går vi ändå vilse, för människan – som Koranen säger – var "skapad svag", och vår situation skulle kunna verka hopplös om Gud inte vore *Al-Tawwab*, "den Eftergivende", som aldrig tröttnar på att vända sig tillbaka till sina skapelser när de vänder sig till honom i omvändelse. Han är *Al-Ghaffar*, "den evigt förlåtande", och *Al-'Afu*, "syndernas utslaktare". Vad människor än gör under sina liv har de möjlighet att söka denna förlåtelse så länge de har andan, men möjligheten går förlorad när döden kommer och efter det döms de för vad de är eller för vad de har gjort av sig själva.

"O mina tjänare som har skadat er själva, förtvivla inte över Allahs barmhärtighet. Sannerligen, Allah förlåter alla synder. Sannerligen är Han den mest förlåtande, den mest barmhärtige. Så vänd dig till din Herre och överlämna dig till Honom innan straffet kommer över dig; då kommer ni inte att få någon hjälp."

Men "synda" och "gå vilse" skulle inte ha någon tydlig betydelse om Gud inte hade visat sina skapelser den rätta vägen, den "raka vägen" som det kallas i Koranen. Ett av hans namn är *Al-Hadi*, "Guiden". Vi är försäkrade om att Han aldrig har lämnat någon nation eller grupp utan vägledning; till var och en har Han sänt en "budbärare" för att leverera dem ett "budskap" av hopp och vägledning och för att instruera dem om hur man följer den 'raka vägen' som leder till paradiset och slutligen till *Al-Ridwan*, den "Bra Njutning"

eller "tillfredsställelse" av Gud själv. Dessa gudomliga "budskap" har klätt sig i språket och tankemönster hos de människor de riktats till för att vara tydliga och entydiga och entydiga, och de "budbärare" som varit redskap för denna vägledning har varit människor som andra människor, men på alla sätt bättre än andra.

Trots sin tydlighet har dessa "budskap" gång på gång avvisats av många av dem de riktats till, och det är just denna frihet att förkasta sanningen som skiljer människan från de andra varelser som delar jorden med oss – djuren, fåglarna och fiskarna. De följer instinktivt den väg som lagts ut för dem, deras arts lag, men mänskligheten har den unika friheten att antingen medvetet och medvetet följa den "raka vägen" eller att vända sig bort från den och följa egenviljans påbud. Endast människan har fått ett sinne som kan förstå sanningen, en vilja som kan välja sanningens väg och ett hjärta som av sin natur är benäget att älska sanningen.

"För var och en av er har Vi utsett en gudomlig lag och en livsstil." säger Koranen; "Om Allah hade velat det. Han kunde ha gjort er till ett folk: men så att Han kan pröva er med det Han har skänkt er. (Han har velat något annat). Så tävla i att göra gott. Till Allah kommer ni alla att återvända, och Han kommer att informera er om det där ni skiljer er åt".

När det gäller denna och andra liknande verser är det fullt möjligt för muslimer att acceptera idén att de förislamiska religionerna åtminstone var partiella uttalanden om den Enda Sanningen, anpassade efter tid och plats samt till olika folks andliga behov.

Muslimen tror dock att budskapet som profeten Muhammed (frid vare med honom) förmedlar, fullbordar uppenbarelsens omfattande struktur och ger en slutlig syntes, varefter det inte finns mer att säga. Judendom och kristendom är båda "monoteistiska" religioner, men muslimer anser att judarna felaktigt approprierade den universella Sanningen och hävdade att den tillhörde ett enda folk, medan kristna förvrängde den genom treenighetens och inkarnationens doktriner. I islamisk syn, "budskapet" Sändes genom Muhammad (frid vare med honom) representerade inte en helt ny religion, utan en korrigering av de förfälskningar och förvrängningar som hade ägt rum och samtidigt. en kompromisslös återupprättelse av den rena läran om den Ende Guden.

Enligt det islamiska konceptet. Gud kräver tre saker av oss. Den första är en ständig medvetenhet om Honom, även mitt i våra världsliga aktiviteter. Denna medvetenhet uttrycks i två ord som ständigt återkommer i Koranen. *Taqwa* översätts ofta antingen som "gudsfruktan" eller "gudsmedvetenhet"; båda översättningarna är acceptabla, eftersom vi inte kan vara riktigt "medvetna" om Honom utan att uppleva en djup känsla av vördnad som resulterar i en hälsosam rädsla för att misshaga Honom eller kränka Hans lagar. Det arabiska ordet *Thikr.*, som betyder både "nämna" och "minnas", har en mer hängiven konnotation, och vi är säkra på att Gud är närvarande med oss när vi "minns" Honom eller "nämner" Hans namn, även om islam lägger stor vikt vid den gudomliga transcendenten, Koranen talar vid många tillfällen om Guds "närhet" till sina troende tjänare: "Han är med er var ni än är", och "vi är närmare Honom (människan) än hans

halsven". Vi läser också i Koranen att "det är i minnet av *Thikr* av Allah som hjärtan finner ro".

För det andra. Han kräver av oss att vi ska lyda Hans bud, vilka på intet sätt är godtyckliga; Oavsett om vi vet det eller inte, är de för vårt eget bästa och är därför en aspekt av den gudomliga barmhärtigheten. Deras syfte är att upprätthålla en hälsosam balans både inom den mänskliga personligheten och i samhället och samtidigt att ge en stabil ram för mänskligt liv. I islam är Gud den enda lagstiftaren eller lagstiftaren. Vi kan inte lagstifta effektivt för oss själva eftersom våra lagar oundvikligen skulle utformas i enlighet med våra kortsiktiga önskemål. Från de bud och förbud som finns i Koranen och från profeten Muhammeds (frid vare med honom) läror och exempel härstammar *sharia*, lagen som styr varje aspekt av muslimernas liv på jorden.

Slutligen, eftersom vi av naturen är svaga och benägna att sälja och njuta. Gud kräver uppriktig omvändelse av oss när vi har misslyckats med att leva upp till det Han kräver av oss. Muslimer inser att vår svaghet, hur mycket vi än beklagar den, har en positiv sida, för om vi vore starka skulle vi frestas att se oss själva som självständiga små "gudar" helt oberoende av vår Skapare. Eftersom vi är svaga av naturen inser vi snart att vi inte kan lita på vare sig oss själva eller på andra människor, och detta tvingar oss att vända oss till Honom som Koranen beskriver som *Al-Wakil*, "den fullständigt pålitlige". "Det finns ingen makt och ingen styrka utom hos Allah", enligt ett av Muhammads (frid med honom) favoritordspråk.

Utvecklingen av mänskliga öden, lydiga eller olydiga, beroende på fall, sker mot en meningsfull bakgrund. I islamisk syn skapar Gud ingenting utan syfte. "Ser ni inte", säger Koranen, "att Allah har skapat himlen och jorden med (och med) Sanningen?" Hela universum är fyllt – som en stor bilderbok – med "tecken" som vittnar om dess Skapare och som påminner oss, om vi har rena hjärtan och seende ögon, om Hans kraft. Hans majestät och Hans skönhet. Koranen säger oss: "Sannerligen finns det tecken för de troende på himlen och jorden, och i er skapelse och i alla de djur Han har spridit på jorden finns tecken för människor vars tro är säker; och i skillnaden mellan natt och dag och i bestämmelsen att Allah sänder ner från himlen och därigenom väcker jorden efter hennes död – och i vindens ordning – finns tecken för människor av förståelse".

Detta tjänar till att betona ett väsentligt element i den islamiska föreställningen om Gud. Vår existens och existensen av hela universum omkring oss är bevis på Gud, och detta uttrycks övertygande i ett annat avsnitt ur Koranen:

"Vi ska visa dem Våra tecken vid horisonten och inom sig själva tills det är klart för dem att detta är Sanningen. Räcker inte din Herre för dig, eftersom Han är vittne över allt? Och så – är de fortfarande osäkra på mötet med sin Herre? Omfattar Han verkligen allt?"

Sammanfattningsvis: Islams Gud är transcendent, den allsmäktige och allvetande Skaparen och Laggivaren, men samtidigt oändligt barmhärtig, generös och förlåtande. Människan, Hans skapelse och Hans tjänare i vilken Han har blåst något av sin ande, står

inför Honom utan mellanhand eller förbön, möter Honom genom bön under detta korta liv på jorden och möter Honom ansikte mot ansikte när livet är över.

I islam förkroppsligar Gud sig inte i någon människa eller gör sig tillgänglig genom avgudar och bilder. Han är vad Han är, absolut och evig, och det är därför muslimen tillber Honom.